iezieyetzei

Genesis 28:10-32:3

וַיֵצָא יַעֲקֹב מִבְּאָר שַׂבַע וַיְלֶךְ חִרְנָה:	10	Jacob left Beer-sheba, and set out for Haran.
וִיקחֹ מַאָבְנִי הִמְּלְוֹם וָיָשֶׁם מְרָאֲשׁתְיו וִיִּשְׁכְב בִּמְקוֹם הְהִוּא: וַיִּפְנָּע בַמְלְוֹם וַיָּלָן שָם כִּי־בָא הְשָׁמֶש	11	He came upon a certain place and stopped there for the night, for the sun had set. Taking one of the stones of that place, he put it under his head and lay down in that place.
וְרֹאשׁוֹ מַנְּיעָ הַשְּׁמֶלְמָה וְהְנָהֹ מַלְאֲכִי אֱלֹהֹים עֹלְים וְירְדִים בְּוֹ: וְיַחֲלֹם וְהַנָּה סָלָם מֻצָּב אֹרְצָה	12	He had a dream; a stairway*stairway Or "ramp"; others "ladder." Heb. sullam. was set on the ground and its top reached to the sky, and messengers of God were going up and down on it.
נאלקי יצתק האכץ אַשָּר אתָה שֹכֵב עליה לְרָ אֶתְּנֶנֶּה וּלְוּרְעְרֵ: וְהַנָּה יְהוֹה נַצָּב עָלִיזֹ נִיאמר אָנַי יְהוֹה אֲלֹהֵי אַבְרָתִם אְבִירְ	13	And standing beside him was הוהי, who said, "I am הוהי, the God of your father Abraham's [house] and the God of Isaac's [house]: the ground on which you are lying I will assign to you and to your offspring.
וָקְדְמָה וְצַנְּבָּה וְנָנְבָּה וְנָנְבָּה וְנָנְבָּה וְנָנְבָּה וְנְנְבָּה וְבָּוּרְעָךֵ: וְהָיָה זַרְעָרָ כַּעָפָר הַאָּרֶץ וּפָּרִצְּתְ יָמָה	14	Your descendants shall be as the dust of the earth; you shall spread out to the west and to the east, to the north and to the south. All the families of the earth shall bless themselves by you and your descendants.
הַגָּאת כִי לָּא אֶעָזְבְךָ עָד אֶשֶׁר אם־עָשׂיתי אָת אָשֶׁר־הַּבְּרְתִי לְדָ: אָנִלִי עַּמֹךְ וּשְׁמִרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר־תַּלַךְ וַהֲשֶׁבַתִּיךָ אֶלִּ־הַאֶּרִמָה וְהַנַּה	15	Remember, I am with you: I will protect you wherever you go and will bring you back to this land. I will not leave you until I have done what I have promised you."
משנתו ויאמר אכן יש יְהוֹה בּמקוֹם הזֵה וְאַנֹכִי לְא יִדְעְתִי: וַיִּיקץ יִעָקב	16	Jacob awoke from his sleep and said, "Surely הוהי is present in this place, and I did not know it!"
הַמְקוֹם הָזֶה אִין זֶה כִּי אִם־בִּית אֱלֹהִים ווֶה שְׁעֵר הַשְּׁמְיִם: וַיִּירָא וִיאמר מִה־נּוּרָא	17	Shaken, he said, "How awesome is this place! This is none other than the abode of God, and that is the gateway to heaven."
אָשֶר־שָׁם מְרָאֶשׁתִּיו וְיָשֶׁם אֹתָה מִצְּבָה וַיִּצְּק שָׁמָן על־ראשה: וַיִּשְׁבָּם יַצָּקֹב בַּבַּקר וַיִּקּח אָת־חָאָבָן	18	Early in the morning, Jacob took the stone that he had put under his head and set it up as a pillar and poured oil on the top of it.
אָת־שָס־הָמָקוֹם הַהָּוּא בִּיתדאָל וְאוּלָם לְוּז שַס־הָעָיר לְרָאשׁנָה: וַיְּקרָא	19	He named that site Bethel;*Bethel I.e., "house of God." but previously the name of the city had been Luz.
בַּדֶּרֶךְ הְזֶּהְ אֲשֶׁר אָנִכְי הוּלְךְ וְנֶתְרְלָי לְחֶם לְאֶכֵל וּבְּנֶדְ לֹלְבְשׁ: וַיִּדְּר יָעָקב נָדֶר לָאמֵר אם־יִהְיֶּה אֱלֹהִים עמִדִּי וּשִׁמְרֵנִי	20	Jacob then made a vow, saying, "If God remains with me, protecting me on this journey that I am making, and giving me bread to eat and clothing to wear,
וְשַבְתְּי בְשַלְוֹם אֶל־בַּיִת אָבִי וְהִיָה יְהֹוָה לִי לַאלהִים:	21	and I return safe to my father's house— הוהי shall be my God.

I will set aside a tithe for You." בא בית אֵלהַים וְכֹל אֲשֶׂר הַתָּהָל עִשֶּׁר אֵשֶׂהְכָּהּ לָהָ: אַמְשְׁרִישָׁתִיּלִי בְּלִי אֵשְׂרִ הַתָּהְלִי עַשֶּׁר אַעֶשְׁרָנִיּ לָהָ: And this stone, which I have set up as a pillar, ביה אָבֶל הַיִּלְאָם וְלִלִי אַשֶּׁר הַתָּהְלָּי בְּלִי אַשְׂרִישָׁתִיּלִיי בּלְּיִי בְּלִיהִי אַשְּׁרִישַׁתִּיּלִיי בּלְּיִי בְּלְיִים בְּלִלִים בְּלִלִים בְּלִלִים בְּלִלִים בְּלִלִים בְּלִלִים בְּלִלי אַשֶּׁר הַתָּהָל בְּלִים בְּלִלי בְּלְּיִים בְּלִלי בְּלִים בְּלִלי בְּלְיבִים בְּלִלי בְּלִים בְּלִלי בְּלִים בְּלִלי בְּלִים בְּלִים בְּלִילִי בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִילִי בְּלְיבִים בְּלִים בְּלִילִי בְּלְיבִים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלִים בְּלְים בְּיבְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּלִים בְּלְים בְּיבְים בּיבּל בּיבְים בּיבּים בְּילִים בְּיבְים בְּלְיבִים בְּלְבְיבְּים בְּילִים בְּיבְים בְּילְים בְּיל

67

the Easterners. Lit. "lifted up his feet." and came to the land of lacob resumed his journey*resumed his journey fresumed his journey fresumed his journey "צון אָרְצָה בְנֵי־קָרֶם:

stone on the mouth of the well was large. for the flocks were watered from that well. The Three flocks of sheep were lying there beside it,

put back in its place on the mouth of the well. and the sheep watered; then the stone would be stone would be rolled from the mouth of the well

ונאמה לקום הידעקה אחילבן ברוחור ניאמר פו ארידעה פאר להם הידעקם אחילבן ברוחור ויאמיר ידענה ארילבן ברוחור ויאמיר פאר פ

he is; and there is his daughter Rachel, coming Nahor?" And they said, "Yes, we do."

them to pasture." round up the animals; water the flock and take

mouth of the well and we water the sheep."

came with her father's flock—for she was its

rolled the stone off the mouth of the well, and watered the flock of his uncle Laban. the flock of his uncle Laban, Jacob went up and uncle*uncle Lit. "mother's brother." Laban, and

אָרי־קֹלִי נִיֶּבֶרָ אָתִי Then Jacob kissed Rachel, and broke into tears. בון נִישְּׁיִץ יַעְרָהַלַ נִיּשְׁיאַ

and told her father. kinsman, that he was Rebekah's son; and she ran

- אוואש אפון היוַל בְּתֹן בָאָה שָר I's he well?" They answered, "Yes," אין הַם הְדָשָׁלָים לֶו נִיאָה שָׁלִוֹם וְהְנַלָּ הָתַל בָּתֹן בָאָה שֶרְיִבָּים בָאָרָ
- too early to early to agkir, too early to He said, "It is still broad daylight, too early to " त्यां क्षा होते विकास क्षा होते.
- אַמָר לַאָלְיָם לָה אַפּירוּא אַמָּר אָאָלְיִם לָה אַפּרוּן אַא אַמָּר אָאָלִים לָי הַאָּצ אַ אַמָּר אַלַיי אַא
- נגעג כּאַמוֹבְ בֹאָנו גּאַנו הַאַנוֹ אُעੰ_נעדַ כּעַיַבלְבן אַנוֹג אַכִּוּ וֹאָעַבּאָאוֹ לְבָּוֹ אַנוֹג אַכָּוּ וֹגַּלָּם ing deaughter of his Jacob saw Rachel, the daughter of ונגל אֶת־דָאֶבֶן בִעָל פֵּי הַבְּאַר וֹלַשְׁךְ אֶתְיַבָּאַן לָבָן אֲתָיִי אָתִלי:
- زیژد بلاداً ح אָלְנִוֹנְלָ כֵּלְ אֲׁנִוֹי אָנְתִּי עִלָּאַלָּתְּ שׁמִּצְ pscop told Rachel that he was her father's בי לְרָנִוֹלְ כִּיְ אֲתִי אָלִילִי הוֹּאַ וְכִיְ בֶּןרִבְקָקָה הַוֹּאָ וְתִּיְרָא וְתִיּ

נִיבִיאָהוּ אֶלִיבִיתְוֹ וַיְספָּר לְלָבֹן אָת כְּלִיהְדָּבָרִים הָאֶלֶה: אָת־שַׁמִע וֹ יָעֶלְב בָּן־אָחתוֹ וַיִּרְץ לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקִ־לוֹ וַיְנָשַּׁקְ־לוֹ וַיְהִיֹּ כִשִּׂמֹע לְבַוֹ	13	On hearing the news of his sister's son Jacob, Laban ran to greet him; he embraced him and kissed him, and took him into his house. He told Laban all that had happened,
:וַיָּאמֶר לוֹ לָבַּן אָדָ עצמָי וּבְשֹׁרִי אָתָה וַיָּשֶׂב עמוּ חַדֶשׁ יִמִים:	14	and Laban said to him, "You are truly my bone and flesh." When he had stayed with him a month's time,
לָיֶעֶלְב הְכִי־אָתִי אֹתָה וַעֲבדְתָנִי חנָּם הֹנֶידָה לִי מה־מִשְׂכָּרְתְּךֵ: וַיָּאמָר לְבָן	15	Laban said to Jacob, "Just because you are a kinsman, should you serve me for nothing? Tell me, what shall your wages be?"
וּלְלָבְן שִׁתַּי בַנֵּוֹת שָם הַגְּדֹלָה לַאָּה וְשָם הַקְטנָה רָתָל:	16	Now Laban had two daughters; the name of the older one was Leah, and the name of the younger was Rachel.
וְעֵינֶי לֵאָה רַכֵּוֹת וְרָחַל הָיְתָּה יְפַת־תָּאַר וִיפָּת מַרְאָה:	17	Leah had weak eyes; Rachel was shapely and beautiful.
יַצְקב אָת־רָחַל וַיֹּאמָר אָצֵבְדְרָ שָבִע שׁנִים בְּרָחַל בִּתְּךָ הַקְטַנְה: וַיָּאָהָב	18	Jacob loved Rachel; so he answered, "I will serve you seven years for your younger daughter Rachel."
לָבן טוֹב תִּתְי אֹתָה לָךְ מִתּתְי אֹתָה לְאִישׁ אָתְר שֶׁבְה עִמִּדְי: וַיָּאמֶר	19	Laban said, "Better that I give her to you than that I should give her to an outsider. Stay with me."
בְּרָחָל שַׁבַע שַׁנֵים וַיִּקְיָּוּ בְעִינִיוֹ כְיָמִים אֲחָדִים בְּאַהָבְתָוֹ אֹתָה: וַיַּעָבְר יַעָקב	20	So Jacob served seven years for Rachel and they seemed to him but a few days because of his love for her.
יַעֶּקֹב אֶל־לָבַן הַבָּה אֶת־אשִׁתֹּי כִּי מַלְאוּ יָמֵי וְאָבַוֹאָה אַלֶּיהָ: וַיֹּאמֶר	21	Then Jacob said to Laban, "Give me my wife, for my time is fulfilled, that I may cohabit with her."
ָויָאֱסְף לָבָן אֶת־כָּל־אָנְשָׂי הַמָּקוֹם וַיְּעָשׁ מִשְׁתָּה:	22	And Laban gathered all the people of the place*people of the place Or "the locals" or "the local dignitaries," whose presence clearly validated a marriage; Heb. 'anshe ha-maqom. See the Dictionary under 'ish. and made a feast.
וִיְהָי בְּלֶרֶב וַיִּקָּח אֶת־לַאָה בַתּוֹ וַיָּבָא אֹתָה אַלְיוּ וַיִּבְא אַלֶּיה:	23	When evening came, he took his daughter Leah and brought her to him; and he cohabited with her.—
וַיִּתָן לָבוָ לָה אֶת־זִלְפָה שֹפְחָתֵוֹ לְלֵאָה בתְוֹ שֹפְחָה:	24	Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid.—
מַה־זֹאת עִשׂית לִי הַלָּא בְרָחֵל עָבְרָתִי עַמֹּךְ וְלְמָה רִמִיתְנִי: וִיְהִי בַבֹּקָר וְהַנַּה־חָוֹא לָאָה וַלָּאמֶר אָל־לָבַן	25	When morning came, there was Leah! So he said to Laban, "What is this you have done to me? I was in your service for Rachel! Why did you deceive me?"
לָבֹן לֹא־יַעשָׂה כֶן בַּמְקוֹמֵנוּ לִתְת הַצְּעִירָה לִפְנֶי הַבְּכִירָה: וַלָּאמֶר	26	Laban said, "It is not the practice in our place to marry off the younger before the older.
נֶם־אָת־זֹאת בַּעָבֹדֶה אֲשֶׂר תְּעָבַד עמְדִי עוֹד שֶבְע־שַנְים אֲחַרְוֹת: מַלָּא שַבָע זַאת וִנִתְּנָה לְךְ מַלָּא שִבָע זַאת וִנִתְּנָה לְךָ	27	Wait until the bridal week of this one is over and we will give you that one too, provided you serve me another seven years."

- נשים על־בְּנוֹיְי אִין אִישׁ עִמְנוּ רָאָה אֲלֹהְים עָד בְּינִי וּבִינְּךָ: 50 If you ill-treat my daughters or take other wives אִם־תִּענָה אֶת־בִּנֹתִי וְאִם־תִּקְח
 - besides my daughters—though no one else*one else Or "participant," i.e., one of the witnesses to this agreement, who is thereby authorized to intervene if it is violated; cf. Kimhi, and see the Dictionary under 'ish. be about, remember, it is God who will be witness between you and me."
- הינֶר וּבִינְי וּבִינְרָ: 51 And Laban said to Jacob, "Here is this mound וַיָּאמֶר לָבָן
 - and here the pillar which I have set up between you and me:
- וְעָדָה הַמַצַבָה אִם־אָנִי לְא־אֶעֶבֹר אַלֶּיךָ אֶת־הַּנְּל הַוֹּה וְאִם־אַתְּה עד הגל הוה
- this mound shall be witness and this pillar shall לא־תַעֲבּר אַלַי אֶת־הגָּל הַזָּה וְאֶת־הַמִצֵּבָה הַזְּאַת לְרָעָה: be witness that I am not to cross to you past this mound, and that you are not to cross to me past this mound and this pillar, with hostile intent.
- קק: אַבְיהָם וַיִּשׁבְּע יָצֶקֹב בְפְּחַד אָבְיו יִצְחְכָּ אַבְיוֹ יִצְחְכָּוֹ בִּילֵינוּ אֱלֹהְיָ אָבִיהְם וַיִּשׁבְּע יִצֶּקֹב בְפְּחַד אָבְיוּ יִצְחְכָּוּ מַאַלֹהְי אָבְרָהְם וַאַלֹהִי יִנְחוֹר (May the God of Abraham's [house] and the god of Nahor's [house]"—their ancestral
 - deities—"judge between us." And Jacob swore by the Fear*Fear Meaning of Heb. paad uncertain. of his father Isaac's [house].
- : בָּהְר וַיִּקְרָא לְאֶהְיו לָאֱכִל־לְחֶם וַיִּאַכְלוּ לֶחֶם וַיִּלְינוּ בָּהְר בָּהְר בָּהְר בָּהְר לָאֶהְיו לֶאֱכִל־לְחֶם וַיִּאַכְלוּ לֶחֶם וַיִּלִינוּ בָּהְר. 54 Jacob then offered up a sacrifice on the Height,
 - and invited his kinsmen to partake of the meal. After the meal, they spent the night on the Height.

32

- יוָנשֶׁם לְבְנִיוֹ וְלְבְנוֹתְיוּ וַיְבְרֶךְ אֶתְהָם וַיָּלֶךְ וַיְשֶׁב לְבִן לְמִקְׁמְוֹ: (יְבָרֶךְ אֶתְהָם וַיָּלֶךְ וַיְשֶׁב לְבִן לְמִקְׁמְוֹ: Early in the morning, Laban kissed his sons and daughters*sons and daughters See note at 31.28. and bade them good-by; then Laban left on his journey homeward.
 - 2 ויַעַקב הַלָּךָ לִדַרְכַוּ וַיִּפְגַעוֹ־בוּ מַלְאַכִי אֵלהים:
- Jacob went on his way, and messengers of God encountered him.
 - 3 רָאָם מַחֲנָה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקרָא שֶׁם־הַמַקוֹם הַהַּוּא מַחֲנָיִם: וֹיָאמֶר יִעֲקבׁ כַאֲשֶׁר
- When he saw them, Jacob said, "This is God's camp." So he named that place Mahanaim.*Mahanaim Connected with Heb. maaneh "camp."

Rachel as wife. the one, and then he gave him his daughter

daughter Rachel as her maid. es ניקן לָבֶן לְהָחֶל בִּוּל אֶת־בִּלְהֶה שִׂפְּחָתִי sid ot Laban had given his maidservant Bilhah to his

נֹגֶּבאָ זָּם אַבְ-נִּעְּבָ

him another seven years. loved Rachel more than Leah. And he served 30 And Jacob cohabited with Rachel also; indeed, he ניַאֱהְב נְם־אֶה־רָהָלִ מִלְּאֶה וַיַּעְבֹר עְמֹר עָרַר עָלר עָרִר עֶבֶר עָלר עָרִר עַבְעַ־עְנָים אֲהַרַרְתִּר.

womb; but Rachel was barren. אָר וַיִּכְיִא יִהֹנִה קַי־שִׂנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתָּה אָת־רַחְמָה וְלָחֶל עֲקַרְה: Seeing that Leah was unloved, אוווי opened her

ye'ehabani, connected with the end of "Reuben." husband will love me."*will love me Heb. "Reuben." my affliction"; it also means: 'Now my Heb. ra'ah, connected with the first part of she declared, "It means: ' 1 7 7 7 7 7 7 7 has seen *has seen Reuben;*Reuben Understood as "See a son." for

declared, "This is because 7717 heard*heard Heb. ועבור עוד ותלד בן ותאמר כיישמע אה She conceived again and bore a son, and son, and son, and bore a son, and

ַ נעבור לַאַּנְ נעלב בן נעלבא מוֹמנ

attached*will become attached Heb. yillaweh, declared, "This time my husband will become named him Simeon. unloved and has given me this one also"; so she shama', connected with "Simeon." that I was

stopped bearing. Therefore she named him Judah. Then she Heb. 'odeh, connected with "Judah." אחוה."

him three sons." Therefore he was named Levi. connected with "Levi." to me, for I have borne

SS קּלִים אוֹרִי הִילִיהִ עָלִיכִּן קַרְאָה שִׂמִי יִהּאָה שָׁמִי מִלּבָה: אוווי אחיי פאפ איסי Dhe conceived again and bore a son, and أרוב מָלְיבָר מִלְּיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מִילִיבְּר מִילִיבְר מַלְיבָר מִילְיבָר מִילְיבָר מַלְיבָר מִילְיבָר מַלְיבָר מַלְיבְּיך מַלְיבָר מַלְיבְּרָ מַלְיבָּר מַלְיבָר מַלְיבָר מַלְיבָר מַלְיבָר מַבְּיבְּים מַינְיבְים מַבְּיבְּים מַבְּיבְּים מִינְיבְּים מַבְּיבְּים מַבְּיבְּים מִינְיבְים מַבְּיבְּים מַבְּיבְים מַבְּיבְּים מַבְּיבְּים מַבְּיבְּים מַבְּיבְּים מַבְּיבְים מַבְּיבְים מַבְּיבְּים מִינְיבְיבָּים מַבְּיבְים מְיבְיבָּים מַבְּיבְּים מְיבִיבּים מְיבְיבְיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבָּים מְיבְיבָּים מְיבְיבָּים מְיבְיבָּים מַבְּיבְּים מְיבְיבָּים מְיבְּיבְים מְיבְיבָּים מְיבְיבְים מְיבְיבָּים מְיבְּיבְים מְיבְּיבְּים מְיבְּיבְים מְיבְּיבְים מְיבְיבְּים מְיבְּיבְים מְיבְּיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבְּים מְיבְיבָּים מְיבְיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבְים מְיבְיבְּים מְיבְיבְים מְיבְּיבְּים מְיבְים מְּיבְיבְּים מְיבְּיבְּים מְיבְּיבְּים מְיבְיבְּים מִיבְּים מִיבְּים מִיבְּים מִיבְּים מִיבְּים מְיבְּים מְּיבְּים מְיבְּי

30

Rachel said to Jacob, "Give me children, or I shall children, she became envious of her sister; and oo qooxe jacop uo אָלַבְיגָים וֹאִם אָלָן מַעָּרָע אָלֶבְיגָים בּאָבָער אָלָבְיגָים וַאָּם אָלַן מַעָּרָע אָלָבָג

ועלגא גען כֿג לָא גַּלְבַנְי לְגַּאַלֶּד וֹעִּלַלָּא נִעוֹלָ

take the place of God, who has denied you fruit Can I. أوiss and saft אַלהִי אַעֶּרִי אַעֶּרִי אַעֶּרִ בְּיִרִּבֶמָן: אַ אַמָרַ הַנְּאַלֶּרִי אַלְרִיּלִ אָעָרַ אַעָּרִי אַעֶּרִי אַעֶּרִ הַלְּרָ אַרְיּבַ

through her I too may have children." her, that she may bear on my knees and that She said, "Here is my maid Bilhah. Consort with كالكند كالكرب برجابات بن يرجرن ربرجن لإخرب بن ببجرنا برت ببنجر بربرين ترجينات.

of me, whether snatched by day or snatched by you; I myself made good the loss; you exacted it 1 That which was torn by deasts I never brought to אֵלֶלְךְ אֵנְכֵיגְ אֲתִוֹמֶנָּהָ הַנְּלֶלְתִּי נְנֶבֶלְתִּי

me by day and frost by night; and sleep fled ארקייתי ביֶּיוֹם אֶבְלָנִי חֹהֶב וְיִּהְיִדִּי שׁנְּתִיְּ מֵעְיִנְיִי שִׁנְתִיּ מֵעְיִנִייִ פּעּסת אָבְלָנִי חַהֶב וְקָרָת בִּלְיִלְת וְתְּדָּרְ שְׁנְתִיְ מֵעְיִנִייִּ עַנְתִיּ מֵעְיִנִייִ יִּיְם חַלְנִתיִי אַ Cften Lit. "I was." scorching heat ravaged

and again Lit. "ten times." you changed my wages time and again.*time two daughters, and six years for your flocks; and household, I served you fourteen years for your

took notice of—and gave judgment on last was my plight and the toil of my hands that God would have sent me away empty-handed. But it paad uncertain. of Isaac—been with me, you of Abraham and the Fear*Fear Meaning of Heb. iwyk הולילי האָר אָלה אַנערים דוּלרים אָלעריים אַלעריים אַלייריאָר אָלייריניע קינירור אָלעריים וּלינית אָלעריים אַליריים אַלייריים אַלייריים אָליריים אַליריים אַלריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַלריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אייים אַליריים אַלייים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַליריים אַ

daughters or the children they have borne? you see is mine. Yet what can I do now about my children, and the flocks are my flocks; all that daughters are my daughters, the children are my 43 Then Laban spoke up and said to Jacob, "The

there may be a witness between you and me." :וָבָּינִי בַּינִי הַבָּינִ הַיַּבִּילָ הַבְּינָ בַּינָלָ: אַלַ בְּינַבְינָלַ בַּינָלְ בַּינִילָ אָלָ הַיַּנְלַ בָּינִי אָלָי בְּינָלְ הַבָּינְ אָלָה בְּינָלְ בָּינִי בְּינָלְ בְּינִי אָלָה בְּינָלְ הַבְּינְלְעָבְ בַּינְי הְבָּינְ בְּינָלְ בְּינִי הְשָׁבְּי

a se ut it up as a stone and set it up as a stone and set it up as a stone and set it up as a

partook of a meal there by the mound. So they took stones and made a mound; and they

the name Gilead, v. 23. mound (or: stone-heap) of witness," reflecting Jacob named it Gal-ed.*Gal-ed Heb. for "the "the mound (or: stone-heap) of witness." but Yegar-sahadutha,*Yegar-sahadutha Aramaic for

was named Gal-ed; between you and me this day." That is why it witness کی This mound is a witness کہ جُڑاِ ابَادُم آیا۔ پَرِد تِدِرد بَدِيرا بَاہِدَ سِرَا مِرَبِ سَرَا بَرَاتِ عَربَ سَرَارَ بَرَاتِ سَرَاتِ بَرَاتِ سَرَانِ بَرَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلَيْكُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلِيهِ عَلَيْهِ عَلِيهِ عَلَيْهِ عَلِيهُ عَلَيْهِ عَل

out of sight of each other. with Mizpah. between you and me, when we are "May אחוה watch*watch Heb. yieph, associated אַלַר יָצֶרְ יְהֹוָה בֵּינֶי וְבִינֶךְ כָּי נִסְתֶר אָישׁ מַרַעָהוּ: אַנְאַ אַלַר יָצֶרְ יְהֹוָה בֵּינֶי וְבִינֶךְ כָּי נִסְתֶר אָישׁ מַרַעָהוּ: A9 and [it was called] Mizpah, because he said,

מִבפַּׁנְ לָאַ-הַבָּאַעִיּ

וְּבִילֵגְ מַּמְּלַגִּם מַּנְּנֵן כַּבֹּגִינֶּן בַּלְבֹינִגָּוֹ אַבְבַּלָג.מַמְלַב מַנִּין כַּמִּלַג The twenty years that I spent in your of the twenty years that I spent in your rivers that I spent in your

אُّذِلَّهُ אُדَرٍ אُבَرِتٍ אַדֹנֹנִילֶם וּפּֿעֹב גֹּאֹעֹלְ עַגַּע לָג כָּג אַלַנִי עַנִּילִם

וֹנְּמֹן לְכָּן וֹנְאִעֵּר אָלְ-נְּמַלְּד הְבְּנְנֵתְ בְּנְתַיְּ וְהַבְּנָיִם בְּנֵנְ וְהַצָּאוֹ צֹאלִי וְכָלִ אֲשֶׂר־אַּתְּה רֹאֶה

וֹנְאִעוֹר יַּאַלוֹד לְאָנוֹיִן "Gather stones." (Gather stones." Gather stones." Gather stones." (Gather stones." (Gather stones."

ii pəmen named אַ נִיקְרָא־לָוֹ לֶבָן יְנֶרְ שָּׁהְדִּוּהָא וְיִּעֲלָב לֶרָא לְוֹ נַּלְעֶר:

יַצְלָּהְ יָעֶקְב: So she gave him her maid Bilhah as concubine, and Jacob cohabited with her. :וְתָּלֶּד לְיִעֻקֹב בְּן Bilhah conceived and bore Jacob a son. ה הַנָּנִי אֲלֹהִים וְגַם שׁמַע בַּקְלִי וַיְתַּן־לִי בַּן עָל־כַן קרְאָה שְׁמֵע בְּקֹי וַיְתַּן־לִי בַּן עָל־כַן קרְאָה שְׁמֵן בּן: And Rachel said, "God has vindicated me;*has ותאמר רחל vindicated me Heb. dananni, connected with "Dan." indeed, [God] has heeded my plea and given me a son." Therefore she named him Dan. ב: תַּהָר עוֹד וַתְּלֶּד בַּלְהָה שַפְחַת רְחֻל בָּן שֵנִי לְיַעֵּקֹב: 7 Rachel's maid Bilhah conceived again and bore Jacob a second son. And Rachel said, "A fateful contest I waged*A 8 אַלהִים ו נפתַלִתִי עם־אַחתִי נַם־יָכַלְתִי וַתְקְרָא שַמוּ נַפּתַלְי: fateful contest I waged Heb. naphtule ... וַתְאַמֵר רַחַל נַפַתוּלֵי naphtalti, connected with "Naphtali." Lit. "A contest of God...." with my sister; yes, and I have prevailed." So she named him Naphtali. 9 When Leah saw that she had stopped bearing ותרא לאה כי עמדה children, she took her maid Zilpah and gave her to Jacob as concubine. בן: אַה לִיַּעְקֹב בְּן: 10 And when Leah's maid Zilpah bore Jacob a son. :בגד (וַהַאַרָא אַת־שֹמֵן גַד: Leah said, "What luck!"*What luck! So the kethib, which reads begad; the gere reads ba' gad "luck has come"; connected with "Gad." So she named him Gad. ב: עובי ליעקב: 12 When Leah's maid Zilpah bore Jacob a second 13 Leah declared, "What fortune!"*What fortune! Heb. be'oshri, connected with "Asher." meaning, "Women will deem me fortunate." So she named him Asher. 14 אַל־לַאָה אָמֵו וַתָּאמֵר רָחֵל אֵל־לַאָה תנִי־נָא לִי מְהוּדָאֵי בְּנֶךְ: Once, at the time of the wheat harvest, Reuben וַיַּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קצִיר־חִטִּים וַיִּמְצָא דְּוּדָאִים בַּשָּׁלֶה וַיָּבֶא אֹתְם came upon some mandrakes in the field and brought them to his mother Leah. Rachel said to Leah, "Please give me some of your son's mandrakes." בנר: But she said to her, "Was it not enough for you to take away my husband, that you would also take וַתְּאמֶר לָה הַמִעָט קחתָך אֶת־אִישִי וְלָקְחַת נָם אֶת־דּוּדָאֵי my son's mandrakes?" Rachel replied, "I promise, he shall lie with you tonight, in return for your son's mandrakes." 16 When Jacob came home from the field in the תַבוֹא כִי שַׂכְרַתֹּיךַ בְּדוּדָאַי בִנִי וַיְשַׂבָב עמה בַּלִּילָה הָוּא: וַיַבֹּא יַעָקב מן־הַשַּׁדֵה בַּעָּרֵב וַתְצַא לַאָה לֹקרַאתו וַתֹּאמֵר אַלִי evening, Leah went out to meet him and said, "You are to sleep with me, for I have hired you with my son's mandrakes." And he lay with her that night. ינישמיע: God heeded Leah, and she conceived and bore

him a fifth son.

ָלַםשׁוּנָּי, לַנְּשָׁלְּ לְבָּנָ, וְלִבְּנִתְּי, מִזְּה וְּסְכְּלְתְּ אָשׁוּ:	N7) 28	daughters*sons and daughters So NJPS; Heb. levanai we-livnotai, a stock phrase (see, e.g., 46.15; 1 Sam. 30.6; Neh. 5.5) that means "progeny," thus including grandchildren. good-by! It was a foolish thing for you to do.
תָר אָלָי לְאמֹר הִשְׁמֶּר לְךָ מִדּבֶּר עְם־יָצֶלְב מְטִוֹב עִד־רְע: לְאַל יִדִּי לָעָשִוֹת עִמְכֶם רֻע נְאלהֵי אָבִיכָם אָמֵש		I have it in my power to do you harm; but the God of your father's [house] said to me last night, 'Beware of attempting anything with Jacob, good or bad.'
רֶת כְּי־נִנְסְלְּר נִכְסְפָּתָה לְבֵית אבֵיךְ לְמָה גַנְבְתְּ אֶת־אֱלֹהִי: הֹ הַלְךְ		Very well, you had to leave because you were longing for your father's house; but why did you steal my gods?"
אַר לְלָבֶן כִּי יָרֵאתִי כִּי אַdַּרְתִי פָּרְתְגָּוְל אֶת־בְּנוֹתִידָ מִעמִי: יִצֶּלְב		Jacob answered Laban, saying, "I was afraid because I thought you would take your daughters from me by force.
־לָדָ מָה עמדי וְקְחִדּלָךְ וּלְאידִידְע יִצְּלְב כְּי רְחַל גָּנְבַתִּם: אֲשֶׂר תִּמְצֵא אֶת־אֱלֹהֶׁיךָּ לָא יְחְיֶה נָנֶד אַחִינוּ	32 הְכֶּוּ עָּם	But anyone with whom you find your gods shall not remain alive! In the presence of our kin, point out what I have of yours and take it." Jacob, of course, did not know that Rachel had stolen them.
י הָאָמֶהְתּ וְלָא מָצָא וַיָּצֵא מֵאָהֶל לְאָה וַיְּבָא בְּאָהֶל רְחַל: א לָבֹן בָאָהֶל יִעָקב ו וּבָאָהֶל לָאָה וּבִאָהֶל	ַ נִילֶב'ז מֹתְי	So Laban went into Jacob's tent and Leah's tent and the tents of the two maidservants; but he did not find them. Leaving Leah's tent, he entered Rachel's tent.
הגַּמֶל וַתָּשֶׁב עֲלִיהָם וַיְמִשָּׁשׁ לְבָן אֶת־כָּלִיהְאָהֶל וְלָּא מִצְא: ל לְקָחָה אֶת הַתְּרָפִּים וַתְּשִׁמְם		Rachel, meanwhile, had taken the idols and placed them in the camel cushion and sat on them; and Laban rummaged through the tent without finding them.
ם מפנֶירָ כִי־דֶרֶךְ נָשִׁים לֵי וְיִחְפָּשׁ וְלָא מִצְא אֶת־הַתְּרָפִים: ומָר אֶל־אָבִיהְ אַל־יִּחְרַ בְּעִינָי אֶדנִי כִּי לְוֹא אוּכְל	35 לָקוּ וַתְּא	For she said to her father, "Let not my lord take it amiss that I cannot rise before you, for I am in a womanly way." Thus he searched, but could not find the household idols.
יַצֶּקבֹ וַלָּאמֶר לְלָבַן מַה־פִּשְׁעֵי מַה חַטָאתִי כִּי דְלָקתָ אַחֲרָי: ר לִיִּצֶּקב וַיָּרֶב בְּלָבֵן		Now Jacob became incensed and took up his grievance with Laban. Jacob spoke up and said to Laban, "What is my crime, what is my guilt that you should pursue me?
ל קלי־ביתֶך שַיִּם כֹּה נָגֶד אִתִי וְאִתְיךְ וְיוֹכִיחוּ בִּין שׁנְינוּ: מַשָּׁשָׁתְ אָת־כָּלִ־כַּלִי מִה־מַצְּאֹתְ	37 מִכְּיׁ כִּיִּינ	You rummaged through all my things; what have you found of all your household objects? Set it here, before my kin and yours, and let them decide between us two.
יִּל עַמַּךְ רְחַלֵּיךְ וְעַזֶּיךָ לָא שֹכְּלוּ וְאַילָי צֹאנְךָ לָא אָכְלְתִי: עֶשְׂרִים שׁנָה		"These twenty years I have spent in your service, your ewes and she-goats never miscarried, nor

did I feast on rams from your flock.

28 You did not even let me kiss my sons and

- husband." So she named him Issachar. with "Issachar." for having given my maid to my reward*my reward Heb. sekhari, connected
- s dozel Jacob again and bore Jacob a When Leah conceived again and bore Jacob a
- for I have borne him six sons." So she named me Heb. yizbeleni; others "will dwell with me." this time my husband will exalt me,*will exalt given me a choice gift Heb. zebadani ... zebed. 30. Leah said, "God has given me a choice gift;" אם "God has given me a choice gift;" אָם יוֹקליָף אַ הישֹלוֹי
- אָרִישִׂנְהָה דִּינְהִי בָּתְ וַתְּקְרֶא אֶרִישִׂנְהַה בִּתְיבָר בּמני בוּמַ בוּמבּל Last, she bore him a daughter, and named her
- and opened her womb.
- connected with "Joseph." my disgrace." taken away*has taken away Heb. 'asaph,
- "Joseph." another son for me." אולה add*add Heb. yoseph, connected with yes ot si doiny, which is to say, "So she named him Joseph, which is to say, "May
- TI*, am egibni iliw uoy II", ,min ot bisa nadaL tud רב לבן אם נא מצאחי קן בעיניך נחשףי ויברכני יהוה בנללה: know what services I have rendered you." have served you, that I may go; for well you
- has blessed me on your account." your eyes." I have learned by divination that '7777 you will indulge me Lit. "If I have found favor in
- me, and I will pay you."
- you and how your livestock has fared with me.
- for my own household?" turned. And now, when shall I make provision ארן לקנל ימקה און להנל און להנל מעני אלון להנל ימקה און להנל ימקה און להנל ימקה און להנל ימקה מmuch, since you wherever I משנה אלון לפנל ימפת אלון המהי בי אינרי לבי מעט אשריהו הילה לך לפנל ימפת אלורים אלון המהי בי אינרי לבי מעט אינורים אינרי בי מעט אינורים אינרי בי אינרי לבי מעט אינורים אינרים אינרים
- I will again pasture and keep your flocks:

- וֹעַאִעוֹר לְאָנִי וֹעוֹן ym am newig sad bod", bias Leah Sal אֵלהִים שַׂכִּרִי אֲשֶׂר־נָתְתִּי שִׂפְּחָתִי לָאִישִׂי וַתִּקְרָא שִׂכָוֹ יִשִּׂשִּבֶּר:
- ַ וֹתְּאמֶר לֵאָה זְבַנְנִי אֱלְהָים | אִתְי זֶבֶר טוֹב הַפַּעֶם
- יוסיסיאַ אַליהַים ונִפְּמָה God remembered Rachel; God heeded her היהיקיאַ אַרָיה אָליה אָליה ונִפְּמָה אַליה מיהיהיקה אַנייהיקה אַנייהיקה אַנייהיקה אַנייהיאַ היהיאיה אַנייהיאַ היהיאיה וויקייהיאיה אינייהיקה אינייהיאיה וויקייהיאיה אינייהיאים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהיאייים אינייהיאיים אינייהיאיים אינייהי
- Cod has "God has son, and said, "God has She conceived and bore a son, and said, "God has
- كة إنْكِرت بَهْرَاتُ بَهْرَاتُ بَهْرَاتُ وَكُولاً الْكَوْمُولُ After Rachel had borne Joseph, Jacob said to الإمادة بيارِيْت بيارِي بيارِيْت بيارِ
- ַ עַּלְבֶע אָתַבַּנְתַּגְּ נְאָתַבַּגְלָבָּגְ אָתַּוֶּב אַבַּבְעַנִּ I Give me my wives and my children, for whom I היא בהן וְאַלְכָה כִּי אַתָּה יָבְׁלְתָּי אֲתִּי עֲבַרָתִי אֲעַר עֲבַרְתִי רָב
- אס זיאקר נקבה שלברך עלי וְאָהְנָה: אממ או און Wame the wages due from
- אקליו אַחָה יַלְלְּחָ אָת אֲשֶׂר קַבְרָהְיָרְ וְאָת אֲשֶׂר הַנְקְּךָ אִתְּיִי 29 But he said, "You know well how I have served
- 18 מאינקה אם Jeseald, "What shall I pay you?" And Jacob said, "What shall I pay you?" And Jacob said, "What shall I you will do this thing for me, נאָקר מָה אָקּן־לֶךְ נָאָתֶר יָמֶקֹל לֹא־תִּקָן־לֶּלְ

- father's house? "Have we still a share in the inheritance of our saying, ל Then Rachel and Leah answered him, saying, 14. Then Rachel and Leah answered him, saying,
- has sold us and has used up our purchase price. יובקפנו: אבל גָם־אַבלג נִידְקלא now that he sa outsiders, now that he
- children. Now then, do just as God has told you." from our father belongs to us and to our
- Paddan-aram, to go to his father Isaac in the possession that he had acquired in wealth that he had amassed, the livestock in his
- and Rachel stole her father's household idols.
- not telling him that he was fleeing, mind of Laban the Aramean"; similarly in v. 26. Laban the Aramean in the dark Lit. "stole the
- country of Gilead. the Euphrates and heading toward the hill
- him in the hill country of Gilead.
- attempting anything with Jacob, good or bad." dream by night and said to him, "Beware of
- encamped in the hill country of Gilead. on the Height, and Laban with his kinsmen
- daughters like captives of the sword?
- festive music, with timbrel and lyre. not tell me? I would have sent you off with אַני גָאַאַנוּלָבָּלָ בָּלְ נֵאָשְׁלָוֹדֶר בַּשְׁלָוֹדֶר בִּשְׁלָוֹדֶר בִּשְׁלָיִדָר בִּעָרָיִים בְּעָלָב אַנְאָ אוֹעָ

- כַּי כַלְ-הַעַּתְּרֵ אֲתַּוֹר הִצִּיל אֱלְהִים מֵאָלִינִוּ אלרן קעלה האא God has taken awalth the wealth that God has taken away. 16 Truly, all the wealth that God has taken away
- Thereupon Jacob put his children and wives on אוריבנייו וְאָח־נְשָׁיוֹ אַלַ־הַנְּמַלְיִם: Thereupon Jacob put his children and wives on
- וֹגּלְבַיִּר אֶשׁבַ-כַּלְ-כִעלַנְבִיגּ וֹאֶשַ-כַּלְ-נִכְשָׁוָ אֶשֶּׁב נַלְשָּ כִעלַנְבִי ארציה קניני אָל־נִצְּחָן אוֹל Is and he drove off all his livestock and all the active off all the livestock and all the
- to shear his shore to shear fifth a fight a f
- Soon he was across באסיז Mat he had. Soon he was across בי וְכָל־אֲשֶׂר־לוֹ וַיֶּקֶם וַיַּעֲבֶר אֶת־הַנָּהֶר וַיֶּשֶׂם אֶת־פַּנֶיוֹ הֶרֹ הַנִּלְעֶר:
- א באס מosol that Jacob was told that Jacob had (Laban was told that Jacob had Laban was told that Jacob had בי בְּרֶחְיִי יְעֶּיִרֹי
- Thy រក្ស ក្រុង ប្រុស្ធាន datance of seven days, catching up with
- וּגְּלָא אֶגְעַיִּים אָגְ-צְלָּוֹ עַאָּנִעִּי דַּעַוֹלְם s ni nsəmesı ed to Laban the Aramean in a But God appeared to Laban the Aramean in a
- נֹמּהָיר בְּבוֹן אַעַבַּגֹּלֵבַ ינקלה הקקי אָר אָהֶל לְבָּלוֹ הָקל אָר אָהָל Jacob had pitched his tent יוּנְלְלָן הָקל אָר אָהָל הָלָל הָלָל
- אני קלהן לנועלג אָרי־לָבהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִלִי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לָבִהַי (תְּנָהַלַ אֶרִי־לְבִּלִי (תְּנָהַלָּ אֶרִי־לְבִּלִי (תְּנָהַלָּ אָרִי־לִבְּלִי (תְּנָהַלָּ אָרִי־לִבִּלִי (תְּנָהַלָּ אָרִי־לִבּלִי (תְּנָהַלָּ אָרִי־לִבְּלִי (תְּנָהַלָּ אָרִי־לְבִּלִי (תְּנָהַלִּ אָרִי־לִבּלִי (תְּנָהַלִּ אָרִי־לִבּלִי (תְּנָהַלִּ אָרִי־לִבּלִי (תְּנָהַלְּבָלִי (תִּנְהַלִּ לִבְּלִיי (תְּבָּלְבִּלִי (תְּנָהַלְ אָרִי־לְבִּלִי (תְּבָּלְבִּיי (תְּבָּלִי (תִּנְהַלִּ לִבְּלִי (תְּנָהַלְּבִּיי (תְּבָּלִי (תִּבְּלִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִי (תִבְּלִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִי (תִבְּלִי (תִּבְּלִי (תִּבְּלִי (תִבְּלִי (תִבְּלִי (תִּבְּלִינִי (תְבִּבְּלִי (תִבְּלִי (תִבְּבָּלִי (תִּבְּלִינִי (תְבִּבְּלִי (תִּבְּלִי (תִּבְּלִינִי (תִבְּבָּלִי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִי (תִבְּלִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִיי (תִבְּבָּלִי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִי (תִּבְּלִיי (תִבְּלִיי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִיי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּיי (תִּבְּלִינִי (תִּבְּיי (תְּבִּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תִּבּיי (תְּבִּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תִּבְּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תִּבְּיי (תְּבִּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תְּבִּיי (תִּבְּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תְּבִּיי (תִּבּיי (תְּבִּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תְּבִּיי (תִּבְּיי (תִּבּיי (תִּבּיי (תִּבְּיי (תִּבּיי (תִּבּיי
- לְמִׁנִי וֹנוֹלְאַנְוֹ לְכֹּנְנָנוֹ וֹנוֹלְנִׁכַ

יְטָיָה וְכָּל בְּלִיצְאָנְךְ הַיִּנִם הַּטָּר מִשְּׁם כָּלִ־שָׁה וּ נָקּד אָעֱבֵּר בְּכָל־צָאנְךָ הַיִּנִם הַטָּר מִשְּׁם כָּל־שָׁה וּ נָקּד	34	removing from there every speckled and spotted animal—every dark-colored sheep and every spotted and speckled goat. Such shall be my wages.
אָשֶראַינָּנוּ נָקֹד וְסָלוּא בְעַלִּים וְחוֹם בַּכְּשַׁבִּים נָנְוּב הָוּא אַתְי: וְעָנָתִה־בִּי צִדְקְתִּיּ בַּיָּוֹם מָתְר כִּי־תְבָוֹא עַל־שַׂכָרְי לְפַנֵּיךְ כִּל	33	In the future when you go over my wages, let my honesty toward you testify for me: if there are among my goats any that are not speckled or spotted or any sheep that are not dark-colored, they got there by theft."
וַלָאמֶר לָבָן הָן לָוּ יְהָי כִּדְבַרֶךָ:	34	And Laban said, "Very well, let it be as you say."
וְהַטָלָאת כְּל אֲשֶׁר־לָבוֹ בּוֹ וְכְלֹ־חִוּם בִּכְשַׁבִים וַיְּתְן בְּיָד־בְּנָיו: הָהוּא אָת־הַתִּישִׁים הָעֶקְהַים וְהָטְלָאים וְאָת כְּלֹ־הְעִזִּים הַנְּקְדְּוֹת וַיָּסָר בִּיוֹם	35	But that same day he removed the streaked and spotted he-goats and all the speckled and spotted she-goats—every one that had white on it—and all the dark-colored sheep, and left them in the charge of his sons.
שַּלְשֶׁת יָמִים בִּינִוֹ וּבָין יַעָקֹב וְיַעָקֹב רֹעָה אֶת־צְאן לְבָן הַנּוֹתְרְת: וַיִּשֶׂם הָרָדְ	36	And he put a distance of three days' journey between himself and Jacob, while Jacob was pasturing the rest of Laban's flock.
וִיפִצֶּל בְּהָן פָצֵלְוֹת לְבַנוֹת מִחְשׁוֹּ הַלְבֹן אֲשֶׁר על־הַמִּקְלְוֹת: וִיְּקְח־לָוֹ יִעָּלְב מִקְל לִבְנָה לָח וְלָוּז וְעָרְמֵוֹן	37	Jacob then got fresh shoots of poplar, and of almond and plane, and peeled white stripes in them, laying bare the white of the shoots.
אָשֶלּ תָבֹאן הַצְּאו לִשְׁתְּוֹת לְנַכְח הַצְּאו נִיחְמָנָה בְּבֹאָן לִשְׁתְּוֹת: וַיִּצֵּׁנ אֶת־הַמִּקְלּוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בְּרָהְטִים בְשִׁקְתְוֹת הַמְיִם	38	The rods that he had peeled he set up in front of the goats*goats Lit. "flocks." in the troughs, the water receptacles, that the goats came to drink from. Their mating occurred when they came to drink,
וַיֶּחֱמִוּ הַצְּאו אֶלִיהִמִּקְלֶוֹת וַתַּלְדְן הַצְּאו עֻקְהֵים נְקְהִים וּטְלָאִים:	39	and since the goats mated by the rods, the goats brought forth streaked, speckled, and spotted young.
בְצָאן לָבָן וְיָשֶׁרִילִּן אֲדָרִיּם לְבִיּוֹ וְלָא שׁתָם עַלִּצְאן לָבָן: וְהַכָּשָׁבִים הפְרֵיד יָעֶקבׁ וַיִּתַּן פְנֵי הַצָּאן אָליעקד וְכָליחוּם	40	But Jacob dealt separately with the sheep; he made these animals face the streaked or wholly dark-colored animals in Laban's flock. And so he produced special flocks for himself, which he did not put with Laban's flocks.
יָעֶקֹב אֶת־הַמֵּקְלָוֹת לְעִינָי הַצְּאן בִּרְהַעֵים לְיַחְמַנָּה בַּמַקְלְוֹת: וְהָיָּה בְּכִל־יִחַם הַצָּאן הַמְקָשִׁרוֹת וְשָׂם	41	Moreover, when the sturdier*sturdier Or "early-breeding." animals were mating, Jacob

ב: הַצָּאון לָא יָשִים וְהִיָּה הַעֲטַפִּים לְּלָבַן וְהַקּשַׂרִים לְיַצֵּקְב: 42 but with the feebler*feebler Or "late-breeding."

:מאָד וָהָהִי־לוֹ צַאַן רַבּוֹת וּשַׂפְּחוֹת וַעֲבָרִים וּגְמַלִּים וְחֲמֹרִים: 43 So the man grew exceedingly prosperous, and

וּבְהַעֲטְיף

וַיִּפְרָץ הָאִישׁ מְאַד

would place the rods in the troughs, in full view of the animals, so that they mated by the rods;

animals he would not place them there. Thus the

feeble*feeble Cf. previous note. ones went to Laban and the sturdy to Jacob.

came to own large flocks, maidservants and

menservants, camels and asses.

יבי, שְׁבְיִם וְמָלְוּא וְנָקְד בְּעָזִים וְהַיָּה שְׁבִיּם וְטָלְוּא וְנָקְד בְּעָזִים וְהַיָּה שְׁבִיּם וְטָלְוּא וְנָקְד בִּעְזִים וְהַיָּה שְׁבִיּם וְטָלְוּא וְנָקְד בִּעְזִים וְהַיָּה שְׁכִּרִי:

31

אָת כִּל־הַכְּבִּד הַזָּה: וַיִּשְׁמֵע אֶת־דִּבְּרָי בְנָי־לְבִן לַאמֹר לִקְח יָצֶלְב	1	Now he heard the things that Laban's sons were saying: "Jacob has taken all that was our father's, and from that which was our father's he has built up all this wealth."
וַיָרְא יַעֶקֹב אֶת־פָּנָי לָבָן וְהִנָּה אֵינָנוּ עמְוֹ כּתְמְוֹל שׁלְשׁוֹם:	2	Jacob also saw that Laban's manner toward him was not as it had been in the past.
יְהֹוֶה אֶלִינִעֶּלְב שַּׁוּב אֶלִיאָרֶץ אֲבוֹתַיְדֵ וּלְמוֹלַדְתַּדְ וְאָהְיֶה עמְךְ: וָלָאמֶר	3	Then הוהי said to Jacob, "Return to your ancestors' land—where you were born—and I will be with you."
וַיִשְלָח יַעֶלֶב וַיִּקְרָא לְרָחַל וּלְלַאֲה הַשָּׁדָה אֶל־צֹאנִו:	4	Jacob had Rachel and Leah called to the field, where his flock was,
אֲבִיכֶּן כְּיאֵינֶנּוּ אֵלִי כַּתְּמַלּ שׁלְשַׁם וָאלֹתִי אָבִי הְיָה עמִהִי: וַיָּאמְר לְהָּן רֹאָה אָנֹכִי אֶת־פִנָּי	5	and said to them, "I see that your father's manner toward me is not as it has been in the past. But the God of my father's [house] has been with me.
וְאָתָנָה יְדַעְתַּן כִּי בְּכָל־כֹּחֹי עָבְדְתִי אֶת־אֲבִיכָן:	6	As you know, I have served your father with all my might;
אֶת־מִשְׂבֶרְתִּי עֲשׁבֶּת מֹנֵים וְלְא־נְתְנָוֹ אֱלֹהְים לְהַכְע עִמִּדְי: וִאֲבִילָן הָתֶל בִּי וְהָחֲלֶךְ	7	but your father has cheated me, changing my wages time and again.*time and again Lit. "ten times." God, however, would not let him do me harm.
וְאִם־כָּה יֹאמֵר עֲקָהִים יִהְיָה שַׁכְלֶךְ וְיִלְדְוּ כְלִיהַצְּאוּ עֲקָהִים: אָם־כָּה יֹאמֹר נְקָהִים יִהְיָה שַׁכְלֶךְ וְיִלְדְוּ כְלִיהַצְּאוּ נְקְהֵים	8	If he said thus, 'The speckled shall be your wages,' then all the flocks would drop speckled young; and if he said thus, 'The streaked shall be your wages,' then all the flocks would drop streaked young.
וַיִּצְל אֱלֹהָים אָת־מִקנָה אֲבִיכֶם וַיִּתְּן־לִי:	9	God has taken away your father's livestock and given it to me.
בְּחֲלֵוֹם וְהְנָּה הָעָהְדִים הְעלִים על־הַצֵּאן עָקְדִים נְקְהִים וּבְרָהִים: וְיְתִּי בְעַת יַּחָם הַצֵּאן וָאֶשָׂא עִינָי וָאָרֶא	10	"Once, at the mating time of the flocks, I had a dream in which I saw*I had a dream in which I saw Lit. "I raised my eyes and saw in a dream, behold." that the he-goats mating with the flock were streaked, speckled, and mottled.
וַיּאמֶר אַלִי מַלְאָךְ הָאֱלֹהָים בַּחָלָוֹם יָעָקֹב וָאֹמָר הַנְּנִי:	11	And in the dream a messenger of God said to me, 'Jacob!' 'Here,' I answered.
צָקהָים נִקהִים וּבְרָהִים כִּי רָאִיתִי אֶת כָּלִ־אֲשָׂר לְבָן עְשָׁה לְּךָ:	12	And the messenger said, 'Note well that all the

13 I am the God of Bethel, where you anointed a שֶׁם נְדֶרְ עִּהְה קִּוּם צָאַ מְרְהָאָרֶץ הַזְּאת וָשוִב אַל־אָרֶץ מולדְתְּךְ: אַנֹּכִי הָאָל בִּית־אַל אָשֶׂר מִשְׁחַתְּ שַׂם מֵצְבָּה אֲשֶׂר נִדְרָתְ לִי you made a vow to Me. Now,

native land."

וֹיֹאֹמֶר שָׂא־נָא עִינֶידְ וּרְאֵהֹ כָּל־הַעַתְדִים הָעֹלִים עָּל־הַצֹּאן

he-goats which are mating with the flock are

pillar and where you made a vow to Me. Now,

arise and leave this land and return to your

streaked, speckled, and mottled; for I have noted all that Laban has been doing to you.